

EMPERYALİST ÜLKELERİN İŞÇİ SINIFLARI: MEZAR KAZICILIKTAN PAYANDALIĞA

4 Mayıs 2021

Yıldırım Koç

Emperyalist ülkelerin sermayedar sınıfları, başka ülkeleri sömürüp, buralardan kendi ülkelerine kaynak aktardıklarında, bunun bir bölümünü, kendi işçi sınıflarının desteğini almakta kullanırlar. Bu sayede emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının (yalnızca işçi aristokrasilerinin değil, tüm işçi sınıfının) çalışma ve yaşama koşulları gelişir. Bu ülkelerde demokratik hak ve özgürlüklerin gelişmesinde bile emperyalist sömürünün olumlu etkisi olmuştur. Sömürgecilik ve ardından emperyalist sömürü, kapitalizmin mezar kazıcılarını, kapitalizmin ve emperyalizmin payandalarına, destekçilerine dönüştürmüştür. Bu nedenle, dünyada kapitalizmi tarihin çöplüğüne göndermenin ilk adımı, emperyalist ülkelerde sınıf mücadelesinin sertleşmesinden geçmektedir. Emperyalist ülkelerde sınıf mücadelesinin sertleşmesi ise, emperyalist sömürünün ciddi biçimde engellenmesiyle sağlanabilir. Geçmişte Sovyetler Birliği'nin "kapitalist olmayan yol" tezinin, günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti'nin "bir kuşak bir yol projesi"nin temeli, emperyalist sömürüyü kısıtlayarak, emperyalist ülkelerdeki işçi sınıflarını yeniden kapitalizmin mezar kazıcılarına dönüştürmektir. Türkiye'de de, (kapitalizme karşı mücadeleyi unutmadan ve ihmal etmeden) emperyalizme karşı verilen mücadele, dünyada kapitalizmi tarihin mezarlığına gömme mücadelesinin bir parçasıdır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin sermayedar sınıflarının kendi işçi sınıflarını "evcilleştirme" ve hatta başka ülkeleri ezmede ve sömürmede kullanma stratejilerinin tarihte başka örnekleri de vardır. Bu stratejinin başarılı bir örneği eski Roma'da 2000 yıl önce, diğer bir örneği de 1400 yıl önce Bizans'ta yaşandı.

ESKİ ROMA'DA İSYANLARI ÖNLEMEDE SÖMÜRGELERDEN KAYNAK AKTARIMI

2000 yıl önce Roma İmparatorluğu'nda patrisyen (asil) aileler ülke ekonomisinde ve yönetiminde belirleyici güce sahipti. Ayrıca küçük üretici köylülerden ve kent esnafından oluşan "pleb"ler vardı. Bunların dışında mülk sahibi olmayan özgür Romalılara da "proletarii" deniyordu. Günümüzde kullanılan proletarya sözcüğünün kaynağı bu kavramdır. Vatandaşlar, köleleri sömürüyordu. M.Ö. 1. yüzyılda Roma'nın özgür yurttaşlarının nüfusu 3,3 milyonken, kölelerin sayısı 2 milyona ulaşmıştı.

Roma hakim sınıfları, fethedilen yeni topraklara yoksul plebleri ve proleterleri yerleştirerek onların Roma'da karışıklık çıkarmasını engelliyordu.

Ancak genişleme durunca iç sorunlar artmaya başladı. Özellikle M.Ö.73 yılında başlayan ünlü Spartaküs ayaklanması Roma'yı sarstı. Bu ayaklanmanın yanı sıra başka köle ayaklanmaları da yaşanıyordu.

Julius Sezar M.Ö. 44 yılında öldürüldü. Vasiyeti, kızkardeşinin torunu olan Gaius Octavius'un onun yerine geçmesiydi. Bir ara dönemin ardından Octavius tek başına iktidara geçti, Roma İmparatorluğu'nu kurdu, *Augustus* adını aldı, "Roma Barışı" (Pax Romana) sağladı ve ülkeyi M.Ö.27-M.S.14 yılları arasında yönetti.

Roma Barışı'nın önemli unsurlarından biri, Roma'daki patrisyenlerle plebler ve proletarii arasında barış sağlanmasıydı. Augustus bunu sağlayabilmek için Roma'nın yoksul özgür yurttaşlarına (pleblere ve proletariye) ucuz ve daha sonra da bedava buğday dağıttı. Mısır'dan Nil vadisinden getirilen bedava buğday, Roma'nın hakimiyeti altındaki bölgelerden gelen haracın bir bölümüyle finanse ediliyordu.

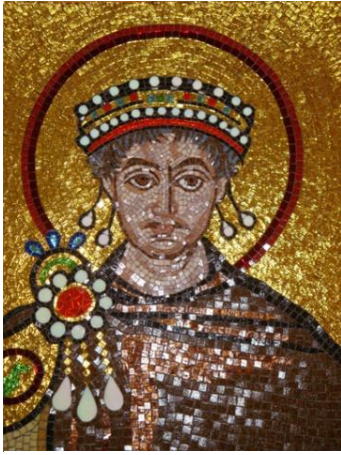

Gaius Octavius (Augustus)

Asiller, Roma "proletarii"sini, sömürü sonucu elde edilen bedava buğdayla sisteme entegre etti. Ayrıca bu yoksul yurttaşlara silah, miğfer ve zırh da verilerek, Roma ordusunun belkemiğinin bunların oluşturması sağlandı. Yoksul vatandaş proletarii, kölelerle ittifak kurabilseydi, Roma'daki patrisyenlerin hakimiyetini sona erdirebilirdi. Proletarii, patrisyenlerin potansiyel mezar kazıcısıydı. Ancak Mısır'dan sağlanan ve parasız dağıtılan buğdaylar ve ardından silah ve teçhizatın parasız olarak verilmesi, mezar kazıcılarını Roma İmparatorluğu'nun destekçisi ve ordusuna dönüştürdü.

BİZANS'TA İSYANLARI ÖNLEMEDE SÖMÜRGELENDEN KAYNAK AKTARIMI

İstanbul'a, yaklaşık 1000 yıl boyunca Bizans İmparatorluğu hakimdi. Günümüzden yaklaşık 1500 yıl önce İmparator Jüstinyen yeni vergiler koydu. 13 Ocak 532 günü yoksul halk büyük bir ayaklanma başlattı. "Nika Ayaklanması" sırasında şehrin yaklaşık yarısı yakıldı, kiliseler tahrip edildi, binlerce kişi katledildi. İki hafta süren ayaklanma sonrasında da 30 bin dolayında isyancı öldürüldü.

Jüstinyen

Günümüzdeki Ayasofya'nın yerinde bir başka kilise vardı. Nika Ayaklanması sırasında bu kilise de tahrip edildi. Bugünkü bina, Nika Ayaklanması'nın bastırılmasından sonra, 532-537 yıllarında inşa edildi.

Bu ayaklanmadan sonra Bizans imparatorları kentte yaşayanlara, yine Mısır'dan getirilen ucuz buğday dağıtmaya başladı. Bu uygulama sayesinde karnı doyan kitlelerin imparatora karşı ayaklanması önlenildi. Ucuz buğday dağıtma uygulaması 12. yüzyıla kadar devam etti. 12. yüzyılda bu uygulama kaldırılınca kent yoksullarının sınıf çıkarları temelindeki ayaklanmaları yeniden başladı.

2000 yıl önce Roma İmparatorluğu'nun proletaryasını ve yoksul pleblerini, 1500 yıl önce Bizans'ın kent yoksullarını sisteme uyumlu kılmalarının yolu, karınlarını doyurmaktı. Karınların doyması için sağlanan buğday da başka ülkelerin sömürülmesinden elde ediliyordu. Ülkede sınıflar arasındaki çelişkinin bir iç savaşa dönüşmesini önlemenin yolu, başka ülkelerin sömürülmesiyle sağlanan ekonomik artığın bir bölümünün yoksullara dağıtılmasıydı.

SÖMÜRGEÇİ İNGİLTERE'NİN POLİTİKASI

19. yüzyılın ilk yarısında yoğun sınıf mücadelelerinin yaşandığı İngiltere'de hakim sınıflar çok bilinçli bir biçimde 1850'lerden itibaren bu yöntemi kullanmaya başladı.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının kapitalizme karşı tavrı, başka ülkelere aktarılan kaynakların bir bölümünün paylaşılmasıyla birlikte değişti. Kapitalizmin mezar kazıcıları kapitalizmin ve emperyalizmin payandalarına dönüştürüldü.

TEKELCİ KAPİTALİZM DÖNEMİNDE KAPİTALİSTİN KÂRININ KAYNAĞI

Gelişmiş kapitalist ülkelerde 19. yüzyılda sermayedar sınıfın kârının ana kaynağı işçi sınıfının sömürülmesiydi. Bu sömürü ilişkisi bu ülkelerin işçi sınıflarını kapitalizmin mezar kazıcıları haline getiriyor, onları devrimcileştiriyordu.

Ancak daha sonraki dönemlerde kapitalistlerin kârının kaynağı çeşitlendi.

Küçük üreticiliğin tasfiye olmadığı ülkelerde, kapitalistler, fiyat mekanizmaları aracılığıyla, kendi ülkelerindeki küçük üreticilerin ürünlerini değerlerinin altında fiyatlarla satın almaya başladılar. Kapitalistlerin malları ise bu kesimlere değerlerinin üstünde fiyatlarla satıldı. Böylece kapitalistin kârının unsurları çeşitlendi. Bunun sınıflar mücadelesine yansımaları ise, işçi sınıfının özellikle topraksız

ve az topraklı yoksul köylüyle, kırsal kesimde ve kentlerdeki küçük burjuvaziyle sermayeye ve özellikle tekelci sermayeye karşı ittifakı oldu.

Sermaye tekelci sermayeye dönüştükçe, malların fiyatları değerlerinden iyice saptı. Özellikle tekelci kapitalizm (emperyalizm) döneminde sermayedarın kârının önemli bir bölümü, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin halklarının yağmalanmasından elde edilmeye başlandı. Bu gelişimin sınıflar mücadelesine yansımaları, anti-emperyalist mücadelenin yükselmesi oldu.

Özellikle son 40-50 yıllık dönemde sermayedar sınıfın kârı içinde sıcak para operasyonlarının önemi arttı. “Kumarhane kapitalizmi” olarak nitelendirilen ilişkiler, üretimden çok parasal ilişkilerle kâr elde etmeye yöneldi. Kapitalizm üretimden kopmaya, iyice parazitleşmeye başladı.

KAPİTALİZMİN MEZAR KAZICILIĞINDAN, KAPİTALİZMİN VE EMPERYALİZMİN PAYANDALIĞINA

19. yüzyılın ortalarına kadar kapitalizmin işçilerin çalışma ve yaşama koşullarındaki olumsuz sonuçlarına, kapitalizmin yarattığı cehenneme ve sefalete karşı mücadele eden işçi sınıfları, kapitalizmle uzlaştıkça sefilleşti; kapitalizmin mezar kazıcıları olarak düşünülenler, emperyalizmin ve kapitalizmin payandalarına, destekçilerine dönüştü.

Winston Churchill

Bu konumda olanlar yalnızca işçi aristokrasileri, işçi sınıfının bazı kesim veya katmanları veya sendikacı işçiler değildir; işçi sınıflarının bütünüdür. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki Altın Çağ döneminde gündeme gelen “sosyal refah devleti” uygulamaları, işçi sınıfı içinde katmanlara veya kesimlere göre bir ayırım yapmamakta, işçi sınıfının bütününe önemli destekler sağlamakta ve hatta özellikle de daha dezavantajlı konumda olan kesim ve bireyler için pozitif ayrımcılık yapmaktadır.

Sömürgelerden, eski sömürgelerden ve yeni-sömürgelerden getirilen kara, sarı veya beyaz derili işçiler, emperyalist ülke işçi sınıfında tabakalaşma yarattı; en zor, tehlikeli ve itibarsız işler bu işçilere yaptırıldı. Ayrıca, emperyalist politikalar, emperyalist ülke işçi sınıfına psikolojik bir rahatlama getirdi; bu insanlar “en alttakiler” olmaktan kurtuldu; sermayedarlarla ilişkilerindeki olumsuz konumlarını unutturacak biçimde kendilerini daha üstün görebilecekleri sömürge ve yarı-sömürge ülkeler halkları vardı.

Emperyalist ülkenin attığı “sofra kırıntıları” yalnızca sendikacı işçilere değil, sınıfın çok büyük kesimlerine önemli yararlar sağladı. Sosyal devlet uygulamalarında ve yasayla sağlanmış iş güvencesinde, sendikacı-sendikasız işçi ayrımı yoktur. Ücretler ve diğer çalışma koşulları konusundaki ileri haklar ise ya toplu iş sözleşmeleri, ya bağışlanmış toplu iş sözleşmelerinin diğer işyerlerine teşmil edilmesi, ya da sendika dışında işyeri konseyleri ile işverenler arasında imzalanan anlaşmalarla işçi sınıfının çok daha geniş kesimlerine yaygınlaştırıldı. Sosyal devlet öncelikle işçi aristokratlarını değil, işçi sınıfının en alttakilerini korudu.

SINIF ÇATIŞMASI YERİNE “SOSYAL ORTAKLIK”

Emperyalist ülkenin devleti ve sermayedarları ile işçi sınıfı arasındaki bu çıkar bütünlüğü, “sosyal ortaklık” olarak doğru bir biçimde formüle edilirken, çeşitli yapılanmalar ve anlaşmalarla da kurumsallaştırıldı. Çeşitli biçimlerde yönetime katılma uygulandı. Toplumsal anlaşmalar imzalandı. İşyeri konseyleri yaygınlaştırıldı. Ekonomik ve Sosyal Konsey benzeri yapılanmalar yaratıldı. “Sosyal diyalog” geliştirildi.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfları, bu ve benzeri nedenlere bağlı olarak, özellikle kapitalizmin İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaklaşık 30 yıl süren Altın Çağı boyunca emperyalizme ve kapitalizme sahip çıktı, devletlerinin ve sermayedar sınıflarının emperyalist politikalarını destekledi.

Kapitalizm 1970'li yıllarda krizler dönemine girince, sosyal devlette bir zayıflama yaşandı. Ancak emperyalist sömürü aracılığıyla kaynak aktarma büyük ölçüde devam etti. Kapitalist sistem, sosyal devletin zayıflamasının yol açabileceği tepkileri, işçileri ve emeklilik fonlarını hisse senedi sahibi yaparak ve işyerlerinde kâra dayalı ücret sistemlerini teşvik ederek büyük ölçüde giderdi.

Böylece, ekonomik krizler sınıf çelişkilerinin keskinleşmesine, önemli toplumsal ve siyasal sorunlara yol açmadı; tam tersine, emperyalist ülkelerin işçi sınıfları ile sermayedarları arasında hem şirketler düzeyinde, hem de ulusal düzeyde daha gelişkin bir bütünleşme gündeme geldi. Gelişmiş kapitalist ülkelerde grevlerin azalmasında, hisse senedi sahipliğinin ve kâra dayalı ücret sistemlerinin de etkisi oldu.

Emperyalist ülkelerin işçi sınıfları, aldatıldıkları için değil, kısa vadeli somut çıkarları bu sömürü düzeninin devamında olduğunu kavradıklarından, bu toplumsal ve siyasal çizgiyi izledi. Kendi hakim sınıflarına emperyalist sömürde ve baskıda yardımcı olarak hak sağlamak, onlara karşı mücadele ederek hak almaktan daha kolay ve tehlikesizdi. Bu nedenle emperyalist ülkelerde sermayedar sınıf ve işçi sınıfları, aralarındaki ilişkiyi çok doğru bir biçimde "sosyal ortaklık" olarak adlandırmaktadır.

Bu koşullarda, emperyalist sömürü çağında "işçi sınıfı enternasyonalizmi"nin veya çeşitli ülkelerin işçi sınıflarının kapitalizme karşı kader birliği yapması ve birlikte mücadele etmesinin nesnel koşulları yoktur.